

การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในประเทศไทย : จุดแข็งและจุดอ่อน

Social Immunity in Thailand: Strength and Weakness

ธีระวัฒน์ แก้วลังกา*

Theerawat Kaewlangka

บทคัดย่อ

การพัฒนาคนและสังคมในช่วงที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นบทบาทของภาครัฐที่เน้นการทำงานเชิงตั้งรับเพื่อฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นและมุ่งขยายบริการทางสังคมให้กระจายครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง ทำให้คุณภาพชีวิตของคนไทยดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ เมื่อวิกฤตเศรษฐกิจเกิดขึ้นได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านการคุ้มครองทางสังคมในเชิงโครงสร้างที่เป็นจุดอ่อนของการพัฒนาหลายประการ อาทิ ภาครัฐมีข้อจำกัดในเรื่องทรัพยากรและการบริหารจัดการที่ไม่สามารถสนองตอบสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้ทันทั่วทั้งที่ การจัดสรรเงินลงทุนเพื่อการพัฒนาเน้นด้านกายภาพมากกว่าการพัฒนาคุณภาพคน ส่งผลให้คนไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนวิทยาการใหม่ๆ อย่างรู้เท่าทันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่กระแสโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจยุคใหม่มีผลกระทบต่อประชาคมโลกอย่างกว้างขวาง

คำสำคัญ : ภูมิคุ้มกันทางสังคม

Abstract

The development of people and society in the past was largely a governmental role focused on rehabilitation work. They had solved social problems, and expanded all social services to the entire population thoroughly. That made the quality of Thai people's life continue to improve, but it was not at satisfactory level. When the economic crisis occurred, it reflected a structural social protection problem that was a weakness of several developments. For instance, the government has restricted about resources and un-responded management, and the situation has changed promptly. The allocation of development investment also focuses on physical aspects rather than on human development. As a result, most Thais are unable to adapt to change and take advantage of information technology as well as new technology especially during a time of globalization and new economy that profoundly effects on the world wide community.

Key words: Social Immunity.

* อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

บทนำ

การสร้างภูมิคุ้มกันสังคมทางสังคมในประเทศไทย เพื่อให้บรรลุการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนจากฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง จึงกำหนดวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคมไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สุขภาพแข็งแรง คิดเป็น ทำเป็น มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีวิถีชีวิตอย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อส่วนรวม รวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานให้เกิดความสมดุลในการยกระดับคุณภาพชีวิต
2. เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมรวมทั้งช่วยเหลือและพัฒนาคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตัวเองได้มากขึ้น
3. เพื่อเสริมสร้างความสงบสุขในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
4. เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและบทบาทของครอบครัวและชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันทางสังคมในการพัฒนาด้านต่าง ๆ รวมทั้งปลูกจิตสำนึกในความรักชาติและความเป็นไทย

การพัฒนาคุณภาพคน¹

1. ขยายการประกันสุขภาพให้ครอบคลุมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
2. ลดอัตราการเจ็บป่วยด้วยสาเหตุที่ป้องกันได้ เช่น โรคหัวใจ โรคมะเร็ง อุบัติเหตุ
3. ให้ประชาชนมีการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาเพิ่มขึ้น
4. ให้ประชาชนมีการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
5. เพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทุกระดับให้ได้มาตรฐาน
6. ยกระดับการศึกษาของกำลังแรงงานไทยให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
7. เพิ่มโอกาสให้ประชาชนได้มีงานทำภายในประเทศให้มากขึ้น

การสร้างความมั่นคงทางสังคมและความเข้มแข็งของครอบครัว

1. ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางสังคมของกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้ครอบคลุมทุกคน
2. ลดสัดส่วนคดีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น คดียาเสพติด คดีอาชญากรรม เป็นต้น
3. เพิ่มแหล่งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ดูแลโดยชุมชนให้ทั่วถึง

เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกด้าน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเกิดความสงบสุขในสังคม แนวทางการพัฒนาในระยะ 5 ปี ของแผนต้องให้ความสำคัญกับการสร้างระบบสุขภาพที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การพัฒนาคุณภาพครูอาจารย์ที่มีอยู่ควบคู่กับการปรับกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพและคุณธรรม การปรับหลักสูตรและ

¹ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2555-2559, พ.ศ. 2554

กระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฏิบัติได้จริงและสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การผลิตกำลังคนและฝึกอบรมทักษะฝีมือแรงงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน เทคโนโลยีสมัยใหม่และพร้อมเข้าสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ การคุ้มครองแรงงานทั้งในและนอกระบบ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนจัดสวัสดิการสังคม

ให้ครอบคลุมกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการใช้มาตรการป้องกันแก้ไขและปราบปรามปัญหาเสพติดให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกความรักชาติและความเป็นไทยอย่างกว้างขวางและจริงจัง โดยบีแนทางการพัฒนาตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

โดยพัฒนาให้ประชาชนสามารถสร้างเสริมสุขภาพด้วยตนเองภายใต้ระบบสุขภาพที่มีความหลากหลายเป็นองค์รวม มีคุณภาพประสิทธิภาพและเป็นธรรม มีการปฏิรูปการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะที่ทำให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านคุณธรรม วิชาการ คุณภาพและมาตรฐานฝีมือแรงงาน รวมทั้งตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ โดยให้ความสำคัญกับ

การปฏิรูประบบสุขภาพ

1. ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยให้ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพให้เหมาะสม โดยเฉพาะมีการบริโภคที่ถูกต้องและมีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและสถานที่ทำงานให้ถูกสุขลักษณะรวมทั้งมีการใช้อุปกรณ์ป้องกันเพื่อลดความเสี่ยงต่ออันตรายจากการทำงาน ตลอดจนมีการให้ความรู้และควบคุมการใช้สารพิษ สารอันตรายอย่างถูกวิธีไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

2. ปรับปรุงและพัฒนาาระบบประกันสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและครอบคลุมกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ควบคู่กับการสร้างความตระหนักและแรงจูงใจทั้งระดับบุคคลและองค์กรที่นำไปสู่การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในระบบประกันสุขภาพ

4. ส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคโดยการสร้างและพัฒนาระบบการให้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงได้สะดวก โดยเฉพาะในเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ การใช้ยา เทคโนโลยีราคาของสินค้าและบริการ ควบคู่ไปกับการพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน อาสาสมัคร องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสื่อมวลชน

5. พัฒนาคุณภาพบริการด้านสุขภาพ โดยส่งเสริมการพัฒนาและรับรองคุณภาพสถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชนให้ครอบคลุมเพิ่มขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้สถานพยาบาลมีบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในชุมชน และมีระบบการส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. พัฒนาแพทย์ทางเลือก แพทย์แผน ไทยและสมุนไพรไทยให้ได้มาตรฐานทางการแพทย์ รวมทั้งให้มีการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แก่บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. ปฏิรูปกระบวนการพัฒนาครูที่มีอยู่ควบคู่กับการปรับปรุงกระบวนการผลิตครูเพื่อให้ได้คนดีคนเก่ง มาเป็นครู โดยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาวิชาการและทักษะในการถ่ายทอด

ความรู้ที่มีระบบการประกันคุณภาพที่ได้มาตรฐานทุกชั้นตอน พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูพัฒนาตัวเองให้รู้เท่าทันความก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างต่อเนื่อง

2. จัดให้มีระบบและกลไกส่งเสริมให้ครูที่มีผลงานดีเด่นด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเรียนรู้อย่างมีความสุข และครูภูมิปัญญาไทยให้ได้รับการยกย่องเชิดชูและมีกองทุนสนับสนุนให้สามารถขยายผลงานได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

3. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ได้ทดลองปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ สามารถแสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเองที่นำไปสู่การรู้จักคิด วิเคราะห์ กลั่นกรอง เลือกรับข้อมูลข่าวสาร และวัฒนธรรมใหม่ๆ อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่กับการปรับปรุงวิธีการสอบและการวัดผลให้สะท้อนถึงความรู้ ความเข้าใจ และสติปัญญาของนักเรียนนักศึกษา

4. ปรับปรุงการจัดหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยเพิ่มเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นต้น รวมทั้งเนื้อหาสาระทางด้านศีลธรรม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์อย่างจริงจัง

5. สนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันทางศาสนา มีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อสร้างทางเลือกที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพ และความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม

6. ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเสริมสร้างพื้นฐานความคิดตามหลักวิทยาศาสตร์ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนควบคู่กับการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ เพื่อให้นักเรียนและประชาชนมีวิถีชีวิตอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งการแก้ไขปัญหาสังคม

7. ใช้สื่อเพื่อการศึกษาทุกรูปแบบให้กระจายสู่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

8. ผลิตและพัฒนาบุคลากรและนักวิจัย โดยเฉพาะในสาขาที่มีศักยภาพสูงและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร การแพทย์และสาธารณสุข พลังงาน เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

9. เสริมสร้างความพร้อมของสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ ด้านระบบการเรียนการสอนและหลักสูตร และด้านบุคลากรให้ได้มาตรฐานและเป็นสากลมากขึ้น เพื่อสนับสนุนบทบาทของประเทศในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาและวิทยาการ ของ ภูมิภาค

การเตรียมความพร้อมและยกระดับทักษะฝีมือคนไทยให้คุณภาพได้มาตรฐานและสอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

1. ผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลาง โดยผสมผสานภูมิปัญญา ท้องถิ่น ทักษะชีวิต กับความรู้พื้นฐาน เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ การจัดการ เป็นต้น รวมทั้งให้มีบริการการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานที่หลากหลายและทั่วถึง

2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมกับสถานประกอบการทั้งในประเทศและที่ต่างชาติดำเนินการลงทุนในการแลกเปลี่ยนทรัพยากร การประสานพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน

รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการปรับหลักสูตร และการกำหนดเป้าหมายการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3. สนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีการนำประสบการณ์ในการทำงานมาเทียบโอนเพื่อเข้ารับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพที่เน้นสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ควบคู่กับการส่งเสริมให้แรงงานในสถานประกอบการมีพื้นฐานการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะสายอาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับสมาคมอาเซียน

4. ส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันจัดการฝึกอบรมเพิ่มเติมให้กับผู้ที่กำลังทำงานอยู่ในสถานประกอบการในสาขาต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้แรงงานมีผลิตภาพสูงขึ้น มีทักษะทันต่อการเปลี่ยนแปลงของการค้าเสรี และนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

5. ส่งเสริมให้ภาครัฐ และเอกชนทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาการเรียนและการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจยุคใหม่และการพัฒนาเทคโนโลยีในอนาคตบนพื้นฐานการพึ่งตนเอง

การส่งเสริมให้คนมีงานทำ

โดยมุ่งสร้างอาชีพแก่แรงงานให้สามารถประกอบอาชีพส่วนตัวและเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กกระจายโอกาสการมีงานทำในทุก ๆ พื้นที่ทั่วประเทศ ส่งเสริมการจ้างงานนอกภาคเกษตร และส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในต่างประเทศเป็นการขยายตลาดแรงงานใหม่ ๆ ให้แก่แรงงานไทย ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานและตัวชี้วัดด้านแรงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญกับ

สร้างผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัวและผู้ประกอบการขนาดเล็ก

1. ส่งเสริมให้ผู้ที่ตกงานและผู้ว่างงานโดยเฉพาะผู้ที่สำเร็จอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษามีความรู้ในการประกอบอาชีพส่วนตัวหรือธุรกิจขนาดเล็ก โดยให้การฝึกอบรมเพิ่มความรู้ด้านเทคนิคการทำธุรกิจการเงิน การตลาด การจัดการ แหล่งเงินทุนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. เพิ่มทักษะความรู้ความสามารถแก่ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ตลอดจนแรงงานที่อยู่ในตลาดแรงงานที่มีฝีมือและกึ่งฝีมือให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง

3. สนับสนุนแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนรวมกันจัดตั้งกองทุนหรือสหกรณ์

4. สนับสนุนให้แรงงานไทยทำงานในภาคการผลิตที่ขาดแคลนแรงงาน โดยกำหนดมาตรการจูงใจให้มีการจ้างแรงงานไทยเพิ่มขึ้น ควบคู่กับการจัดระบบการทำงานของแรงงานต่างด้าวให้เป็นไปตามกฎหมาย ความมั่นคงของประเทศ และการมีงานทำของแรงงานไทย โดยคำนึงถึงข้อผูกพันระหว่างประเทศ

กระจายโอกาสการมีงานทำ

1. ขยายการจ้างงานนอกภาคเกษตร โดยส่งเสริมการฝึกอาชีพที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่และตามศักยภาพให้แก่เกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทาน

2. สร้างโอกาสการจ้างงานเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในกิจกรรมทางธุรกิจที่ใช้แรงงานมีทักษะฝีมือน้อย และกระจายไปในพื้นที่ต่าง ๆ

ส่งเสริมการจ้างงานในต่างประเทศ

โดยการฝึกอบรมทักษะอาชีพใหม่ๆ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศให้กับแรงงานไทย โดยเฉพาะอาชีพในภาคบริการ เช่น พนักงานดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ประกอบการอาหารไทย เป็นต้น เพื่อสร้างโอกาสให้คนไทยมีงานทำในต่างประเทศมากขึ้น สนับสนุนเงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำแก่แรงงานไทยที่จะไปทำงานต่างประเทศ และหาช่องทางเปิดตลาดแรงงานใหม่ๆ ในต่างประเทศ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับข้อพึงปฏิบัติในการไปทำงานในแต่ละประเทศด้วย

พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานและดัชนีชี้วัด

1. พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานและระบบจัดหางานให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยจัดทำทะเบียนผู้ว่างงานทั่วประเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานและระบบจัดหางานทั้งภาครัฐและเอกชนในระดับประเทศ ภาค จังหวัด อำเภอ และชุมชนพร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนสามารถรวบรวมข้อมูลด้านแรงงานได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

2. พัฒนาระบบตัวชี้วัดด้านแรงงานเพื่อสร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้าและใช้ในการกำหนดนโยบาย โดยการวิเคราะห์และจัดทำตัวชี้วัดด้านตลาดแรงงาน รายได้ ประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานในทุกภาค

การปรับระบบภูมิคุ้มกันทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ

โดยพัฒนาหลักประกันทางสังคมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพในการสร้างความมั่นคงด้านรายได้และคุณภาพชีวิตแก่ประชาชน โดยเฉพาะการคุ้มครองและช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้พึ่งตนเองได้ในระยะยาว โดยให้ความสำคัญ

การปรับปรุงประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการหลักประกันทางสังคม

1. ขยายขอบเขตและประเภทการคุ้มครองของกองทุนประกันสังคมให้ครอบคลุมแรงงานทั้งในและนอกระบบ รวมทั้งปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนประกันสุขภาพทั้งโดยสมัครใจและโดยการบังคับให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนและสังคมให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทั้งด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ทักษะฝีมือ และระบบสวัสดิการทางสังคม

3. พัฒนามาตรฐานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงานเพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่แรงงานสตรีและแรงงานนอกระบบโดยเฉพาะแรงงานภาคเกษตรและผู้รับงานไปทำที่บ้าน

การปรับปรุงรูปแบบและแนวทางการดำเนินโครงการขยายการคุ้มครองกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส

1. พัฒนาระบบการจัดสวัสดิการสังคมที่เน้นการเสริมสร้างศักยภาพให้กับคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว รวมทั้งการสร้างระบบและกลไกการติดตามประเมินผลในการตรวจสอบคุณภาพและความโปร่งใสในการดำเนินงาน

2. ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับปัญหาของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นการพัฒนากระบวนการฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ให้สนับสนุนการดำเนินงาน รวมทั้งประสานเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคธุรกิจเอกชน

3. พัฒนาเครื่องชี้วัดความด้อยโอกาสของชุมชน โดยการปรับใช้ ข้อมูลด้านคุณภาพชีวิตที่มีอยู่ เช่น ข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เพื่อติดตามและเฝ้าระวังภาวะด้อยโอกาสในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

4. ปรับปรุงกองทุนหมุนเวียนที่มีอยู่ในระดับตำบลให้มีเอกภาพ และมีการระดมทุนจากเอกชน ชุมชน ประชาสังคม องค์กรศาสนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนบนพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกื้อกูลซึ่งกันและ

การปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน²

โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการดำเนินการให้เป็นไปในเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการเพิ่มบทบาทของทุกฝ่ายในสังคมให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุกชั้นตอน

1. ให้ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชนและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของชุมชนด้วยกระบวนการประชาสังคมและชุมชนเข้มแข็ง โดยเฉพาะการเฝ้าระวังปัญหาการผลิตการเสพและการค้ายาเสพติด ตลอดจนเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โดยให้ความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมในการป้องกันตนเองแก่เด็กและเยาวชนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด

2. ให้มีการคัดกรองกลุ่มผู้เสพยาเสพติดที่ไม่ใช่ผู้ค้าออกมาบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้มีโอกาสได้รับการฝึกอาชีพ สร้างรายได้และดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

3. เร่งรัดการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการปราบปรามที่รวดเร็ว เด็ดขาด จริงจัง และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนประสานความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อสกัดกั้นขบวนการผลิตและค้ายาเสพติดโดยเฉพาะพื้นที่รอยต่อบริเวณชายแดน

การปรับระบบบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1. ปรับปรุงและพัฒนาการจัดองค์กรและระบบการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและคุณธรรม โดยเน้นการเร่งรัดบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบที่สร้างหลักประกันความเป็นธรรมในสังคมเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

² องค์กรแรงงานระหว่างประเทศและคณะทำงานร่วมขององค์การสหประชาชาติในประเทศไทย (ILO), การประเมินภูมิคุ้มกันทางสังคมจากการปรึกษาหารือระดับชาติ เพื่อก้าวสู่ฐานการคุ้มครองทางสังคมภายใต้บริบทของประเทศไทย, 2556, ISBN: 978-974-680-35, หน้า 1-9.

โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน สตรี และการคุ้มครองผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิจากสื่อและ
อาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีผลบังคับใช้ทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

2. สร้างความรู้ความเข้าใจและเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชนประชาชนองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชนมีส่วนร่วมในกระบวนการออกกฎหมาย มีบทบาทในการพัฒนาและ
ตรวจสอบการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมบางขั้นตอน รวมทั้งสนับสนุนการระงับข้อพิพาทในภาค
ประชาชน

3. พัฒนาระบบการป้องกันและการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุภัยและปัญหาอาชญากรรมให้มี
ประสิทธิภาพในการสนองตอบปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ภายใต้กลไกการมีส่วนร่วมและประสานการดำเนินงานของ
ทุกฝ่าย โดยมีฐานข้อมูลที่ทันสมัยและมีเครือข่ายเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ

**การส่งเสริมบทบาทครอบครัว องค์กรทางศาสนาโรงเรียน ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนภาค
ธุรกิจเอกชน อาสาสมัครและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา**

เพื่อให้เป็นกลไกเกื้อหนุนให้คนไทยเป็นคนดีมีคุณธรรม มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีความ
สามัคคี ความรักชาติ มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและลดปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งมีส่วน
สนับสนุนการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนตลอดทุกช่วงอายุ

1. สร้างและปลูกจิตสำนึกในความรักชาติและความเป็นไทยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเน้นการ
รณรงค์ให้ทุกฝ่ายในสังคม รวมทั้งส่งเสริมบทบาทอาสาสมัครในการกระตุ้นให้คนไทยมีระเบียบวินัย รู้จัก
หน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคี และความรักชาติ มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ตระหนักถึง
คุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมที่สำคัญ

2. ใช้กลไกที่มีอยู่ในการสนับสนุนบทบาทชุมชน ธุรกิจเอกชน สถาบันต่างๆ ในสังคมและสื่อมวลชน
ในการทำ บำรุง และพัฒนาแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
รวมทั้งเชิดชูเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทยอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทยที่
ถูกต้อง การรณรงค์แต่งกายประจำชาติและการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติและท้องถิ่น

3. ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งในการดูแลและพัฒนาคุณภาพของสมาชิกในทุกมิติ
โดยเน้นการเสริมสร้างความรู้และทักษะในการสร้างรายได้ ควบคู่ไปกับการมีพฤติกรรมกรอมและการ
บริโภคที่เหมาะสม การจัดบริการทางสังคมแบบเบ็ดเสร็จแก่ครอบครัวตามความเหมาะสมของชุมชน เช่น การ
ส่งเสริมอนามัยการเจริญพันธุ์ การให้คำ ศึกษาด้านกฎหมายและช่วยเหลือแก่เด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง
จากสังคม

4. ให้องค์กรวิชาชีพมีบทบาทในการกำกับดูแลและตรวจสอบสื่อมวลชนทุกประเภทอย่างมี
ประสิทธิภาพมากขึ้น และให้มีการกระจายเงินจากกองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และ
โทรคมนาคมเพื่อสาธารณะมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรด้านสื่อและการผลิตสื่อที่มีคุณภาพ รวมทั้งสนับสนุน
การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

5. พัฒนาบุคลากรทางศาสนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้มีความรู้และทักษะในการถ่ายทอด
หลักธรรมสูงการปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ และสนับสนุนให้บุคลากรทางศาสนาที่มีคุณภาพได้มีโอกาสเผย
แผ่ศาสนธรรมผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพให้องค์กรทางศาสนาทำหน้าที่ตรวจสอบกำกับดูแล
พฤติกรรมของบุคลากรทางศาสนาอย่างเคร่งครัด

6. ส่งเสริมการวิจัย การรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ในทุกพื้นที่อย่างเป็นระบบ และเลือกสรรวัฒนธรรมสากลและวัฒนธรรมไทยที่ดึงดูดมาผสมผสาน เพื่อใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาประเทศ

บทสรุป

จุดอ่อน: ปัญหาด้านการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในเชิงโครงสร้างที่เป็นจุดอ่อนของการพัฒนา หลายประการ อาทิ ภาครัฐมีข้อจำกัดในเรื่องทรัพยากรและการบริหารจัดการที่ไม่สามารถสนองตอบ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้ทันทั่วทั้งที่ การจัดสรรเงินลงทุนเพื่อการพัฒนาเน้นด้านกายภาพมากกว่า การพัฒนาคุณภาพคน ส่งผลให้คนไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และใช้ ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนวิทยาการใหม่ ๆ อย่างรู้เท่าทัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ กระแสโลกาภิวัตน์ และเศรษฐกิจยุคใหม่มีผลกระทบต่อประชาคมโลกอย่างกว้างขวาง

จุดแข็ง: แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจะต้องคำนึงถึงการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาผสมผสาน กับ จุดแข็ง สภาพของสังคมไทยที่มีความเปิดกว้างและยืดหยุ่นบนพื้นฐานวัฒนธรรมช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยเน้นการปรับปรุงกระบวนการและกลไกเพื่อระดมความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการ สร้างภูมิคุ้มกันให้คนทั้งประเทศ และเสริมสร้างขีดความสามารถจากฐานรากของสังคมให้เข้มแข็งและรู้เท่าทัน โลกเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน การกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งการ เพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งตนเองและการแข่งขันในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์, ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.

2555-2559, พ.ศ. 2554

องค์การแรงงานระหว่างประเทศและคณะทำงานร่วมขององค์การสหประชาชาติในประเทศไทย (ILO), การ ประเมินภูมิคุ้มกันทางสังคมจากการพิจารณาหรือระดับชาติ เพื่อก้าวสู่ฐานการคุ้มครองทาง สังคมภายใต้บริบทของประเทศไทย, 2556, ISBN: 978-974-680-35, หน้า 1-9.